

● سخن‌های دیرینه

(سی گفتار درباره‌ی فردوسی و شاهنامه)

● نوشته‌ی دکتر جلال خالقی مطلق

● به کوشش علی دهیاشی

● نشر افکار

● چاپ دوم: ۱۳۸۶

● ۲۸۸ ص - ۷۵۰۰ تومان

«باشد که کتاب دوستان پیش از خرید این کتاب نگاهی به این یادداشت بیندازند تا سپس‌تر پشیمانی نبینند و نویسنده شرمسار نگردد» این آخرین پاراگراف «سرخس» کتاب «سخن‌های دیرینه» است که توسط خود نویسنده یعنی دکتر «جلال خالقی مطلق» نوشته شده است این کتاب مجموعه مقاله و حاوی ۳۰ گفتار است. کتاب سخن‌های دیرینه حکایتی دیرینه نیز با خود همراه دارد. قصه در مورد مردی است که پارسی‌گوش خوانده‌اند و آن را خداوندگار سخن‌سرای پارسی و نیز حماسه‌ها نیز نامیده‌اند او فردوسی پاک‌زاد است که در دوره عسرت مردی دیگر همچون او به تنقیح و بازشناسی آثار او پرداخته است. بررسی گفتارها در مورد فردوسی و شاهنامه‌اش و نیز بحث‌های مربوط به آن از جمله آنچه که دیگران و متاخرین پیرامون شاهنامه و فردوسی گفته‌اند و بررسی تحلیلی گفتارها و نوشته‌های آنان که چند نفری نیز ایرانی نیستند در این کتاب دستمایه نویسنده قرار گرفته است. همچنین بحث‌های دیگری از جمله نگرستن به جهان و موضوعاتی که فردوسی به آنان می‌نگریست، اما با نگاه فردوسی از جمله دیگر حکایت‌های گرانسنگ این کتاب است و خالقی به نظر خوب توانسته از این راه بسر آید و البته نه همچون فردوسی که «بسی رنج بردم در این سال سی» بلکه کاری که استاد خالقی انجام داد مصداق دیگری دارد. شاید بتوان گفت: «بسی رنج بردم در این سال چهل». آری خالقی بیش از ۴۰ سال برای شاهنامه، در مورد شاهنامه و فردوسی و برای زبان پارسی ایرانی تحقیق و

پژوهش کرده است تا در نهایت بتواند شاهنامه فردوسی را با تصحیح خودش به چاپ برساند که این مهم نیز در این آخرین روزهای فصل سیاه و سرد سال ۸۶ تحقق یافته و جمشید شاهنامه توانست به پیروزی برسد و همچون بهار درآید، اما تأسف از اینکه در این روزها استاد خالقی به دلیل فقدان نیروی جوانی و بی توجهی‌ها و غربت نتوانست خود در آئین رونمایی شاهنامه فردوسی‌اش که در ۸ جلد منتشر شده است حضور یابد اما خالقی در کتاب سخن‌های دیرینه به بحث و بررسی قصه‌های شاهنامه نیز پرداخته است. ضحاک، کیکاووس، هوشنگ، دیاکو، کیخسرو، شیرین، سیاوش و... همه از سوی او بررسی شده‌اند و از این مهمتر او به بحث‌های مفهومی نیز در این رابطه پرداخته است. از جمله به مفهوم آب و مطهر بودنش از نظر شاهنامه و نیز «دیو» که در آئین ایرانی جایگاهی ویژه دارد و همچنین به بحث ایرانگرایی در شاهنامه نیز پرداخته است. خالقی حتی از هزار بیتی که دقیقی قبل از فردوسی سروده بود غافل نمانده و آن را نیز بررسی کرده است که در همه این موارد جای تقدیر و تشکر دارد. خالقی خود در این کتاب در مورد فردوسی می‌نویسد: «فردوسی به کسی می‌ماند که به باروی ویران شهری سوخته ایستاده است و شکوه بریاد رفته آن را توصیف می‌کند از پیکر مردگان کاخ و میدان می‌سازد و از دود و آتش، باغ و گلشن ولی هر چندگاه، یک بار هم به خود می‌آید و با دیدن وضع دلخراش موجود به بی مهری و بدگوهری جهان نفرین می‌فرستد و زبان به پند و اندرز می‌گشاید. بدین ترتیب

توصیفی که فردوسی از ایران کهن می‌کند عمیقاً با پرسش از هدف و مفهوم زندگی آمیخته است. فردوسی با این پرسش بی پاسخ پرآب، بی غش همه سخنوران پس از خود را از درد ایران دردآلود کرده است.» و جایگاه خالقی نیز در همین است. این رمز شناخت خالقی و آثارش است. او نیز همچون خداوند شعر و ادب پارسی تمام عمر گرانش را کمر به بررسی و تحلیل تمام آن چیزهایی صرف کرده است که فردوسی در بالای دیوارها و باروی ویران شهر سوخته می‌دید. وقتی خالقی پس از ۴۰ سال تلاش بی وقفه هنوز نتوانست کوچک‌ترین تحسینی را شاهد باشد و از این گذشته در غم غربت نیز می‌سوزد چه تفاوت دارد با آن فردوسی که ایستاده بود بر باروی ویران شهری سوخته. آری خالقی نیز بر همان بارو ایستاده اما به گمان، سعی دارد دوباره به ساختن آن بارو بیندیشد. خالقی متولد بیستم شهریور ماه ۱۳۱۶ است. از این رو چهار سال بیشتر نداشت که ایران صحنه تاخت و تاز انگلیس و روس شد و شاید همین بود که فوندسیون ملی‌گرایی او را ریخت تا به بازآفرینی شاهنامه پردازد. خالقی در سال ۱۳۴۹ موفق به اخذ دکتری از دانشگاه کلن آلمان در رشته شرق‌شناسی، مردم‌شناسی و تاریخ قدیم شد. از سال ۱۳۵۰ نیز در بخش ایران‌شناسی دانشگاه هامبورگ به تدریس زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایران پرداخت. از دکتر خالقی تاکنون ۱۲ کتاب و ده‌ها مقاله منتشر شده است. دو مجلد از کتاب‌های وی نیز با عنوان «سخن‌های دیرینه» و «گل‌رنج‌های کهن» که درباره فردوسی و شاهنامه است به صورت مجموعه مقالات و به همت علی دهباشی منتشر شده است.

منتشر شد:

اعتراف من

لئون تولستوی

ترجمه دکتر سعید فیروزآبادی

انتشارات جامی - تهران - تلفن: ۶۶۲۰۰۲۲۳